

TỪ TÂM NHÌN SAGAR ĐẾN SÁNG KIẾN MAHASAGAR VÀ HỢP TÁC AN NINH HÀNG HẢI ẤN ĐỘ - SRI LANKA

From the SAGAR Vision to the MAHASAGAR Initiative and India - Sri Lanka maritime security cooperation

NGUYỄN THỊ OANH*

Ngày nhận bài: 11/8/2025, ngày gửi phản biện: 13/8/2025, ngày duyệt đăng: 29/8/2025

Sau tròn 10 năm triển khai Tâm nhìn SAGAR (An ninh và Tăng trưởng cho tất cả trong khu vực), tháng 3 năm 2025, trong chuyến thăm Mauritius của Thủ tướng N. Modi, Ấn Độ đã tuyên bố nâng cấp Tâm nhìn SAGAR thành Sáng kiến MAHASAGAR (Tiến bộ toàn diện và cùng có lợi cho An ninh và Tăng trưởng trên khắp các khu vực). Sáng kiến này góp phần giúp Ấn Độ khẳng định vai trò cường quốc biển ở Ấn Độ Dương, đồng thời có các giải pháp thích hợp để ứng phó với các thách thức an ninh hàng hải. Trong quá trình này, Sri Lanka trở thành một nhân tố quan trọng để Ấn Độ đạt được các mục tiêu của Sáng kiến MAHASAGAR. Bằng phương pháp tổng hợp và phân tích tư liệu sẵn có, bài viết chỉ ra rằng, thực trạng hợp tác an ninh hàng hải của Ấn Độ với Sri Lanka trong khuôn khổ SAGAR là nền tảng cho sự mở rộng hợp tác đa lĩnh vực, đa không gian biển, đa đối tác của Ấn Độ ở trên biển trong Sáng kiến MAHASAGAR.

Từ khóa: An ninh hàng hải, Ấn Độ, MAHASAGAR, SAGAR, Sri Lanka.

After 10 years of implementing the SAGAR Vision (Security and Growth for All in the Region), in March 2025, during Prime Minister N. Modi's visit to Mauritius, India announced its upgrade of the SAGAR Vision to MAHASAGAR (Mutual and Holistic Advancement for Security and Growth Across Regions). This initiative partly helps India assert its maritime power in the Indian Ocean and find suitable solutions to address maritime security challenges. In this process, Sri Lanka has become an important factor for India to achieve the goals of MAHASAGAR Initiative. Based on methods of generalizing and analyzing available sources, the paper suggests that, the current status of India's maritime security cooperation with Sri Lanka under the SAGAR framework is the foundation for India's expansion of multi-sectoral, multi-sea space, multi-partner cooperation at sea under the MAHASAGAR Initiative.

Keywords: Maritime security, India, MAHASAGAR, SAGAR, Sri Lanka.

*Tiến sĩ, Viện Nghiên cứu Châu Âu và Châu Mỹ, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam;
Email: nguyenoanh1010@gmail.com

Mở đầu

Quy mô lãnh thổ rộng lớn và vị trí trung tâm của Ấn Độ ở Vịnh Bengal nói riêng và Ấn Độ Dương nói chung khiến quốc gia này trở thành trung điểm của mạng lưới kết nối hàng hải trong khu vực. Theo Tầm nhìn An ninh và Tăng trưởng cho tất cả trong khu vực (SAGAR), nay được nâng cấp thành Tiến bộ toàn diện và cùng có lợi cho An ninh và Tăng trưởng trên khắp các khu vực (MAHASAGAR), Ấn Độ đã nỗ lực tăng cường hợp tác quốc phòng với các quốc đảo trong khu vực trong thập kỷ qua. Trong đó, Sri Lanka với vị trí địa chiến lược ở Ấn Độ Dương, được xem là một đối tác an ninh hàng hải quan trọng của Ấn Độ để hiện thực hóa các mục tiêu và nội dung của MAHASAGAR.

Hiện nay, biển và đại dương không chỉ đóng vai trò quan trọng đối với an ninh, phát triển và thịnh vượng của thế giới mà từ trong quá khứ, biển đã đóng vai trò quan trọng trong lịch sử của các nền văn minh. Từ góc nhìn địa chính trị, các đại dương còn được xem là chìa khóa cho việc phát triển quyền lực của các quốc gia có tham vọng, thậm chí còn giúp các quốc gia kiểm soát được cả thế giới (Marc Flandreau and Juan H. Flores, 2012, p.211-241). Là quốc gia sở hữu vị trí ưu việt và thống trị ở Ấn Độ Dương (R. Misra, 1986, p.19), Ấn Độ đang nỗ lực xây dựng một mạng lưới quan hệ đối tác an ninh hàng hải ở khu vực này nhằm gia tăng can dự đối với các vấn đề hàng hải đối với các địa bàn Ấn Độ có lợi ích chiến lược, từ đó từng bước trở thành cường quốc biển. Trong quá trình định hình mạng lưới này, Sri Lanka là một đối tác quan trọng.

1. Từ Tầm nhìn SAGAR đến Sáng kiến MAHASAGAR

Tháng 3 năm 2015, Thủ tướng Modi đã công bố một trong những tầm nhìn cốt lõi trong chính sách đối ngoại của Ấn Độ - SAGAR - An ninh và Tăng trưởng cho tất cả trong khu vực (Radhey Tambi, 2024). Tầm nhìn SAGAR của Ấn Độ phản ánh tư duy chiến lược chủ động của Ấn Độ nhằm hướng đến mục tiêu trở thành cường quốc biển, tăng cường an ninh khu vực, đạt được các mục tiêu kinh tế biển xanh, đồng thời giải quyết các thách thức phức tạp của an ninh hàng hải. SAGAR được xem là cụ thể hóa của Học thuyết hàng hải cũng như Chiến lược an ninh hàng hải Ấn Độ: đảm bảo an ninh biển (năm 2015). Theo đó, chiến lược biển được xem là cốt lõi trong chính sách phát triển của Ấn Độ với những bước đi và tầm nhìn nhằm ứng phó với sự thay đổi của quản trị hàng hải ở Ấn Độ Dương cũng như khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Ấn Độ không chỉ coi trọng biển mà còn khẳng định nước này đang phụ thuộc vào biển (James R. Holmes, Andrew C. Winner and Toshi Yoshihara, 2009, p.14). SAGAR bổ sung cho các sáng kiến chính sách đối ngoại lấy biển làm trọng tâm khác của Ấn Độ như Chính sách Hành động Hướng Đông, Dự án Sagarmala, Dự án Mausam, Ấn Độ với tư cách là “nhà cung cấp an ninh ròng” và tập trung vào kinh tế biển xanh (Conner Fiddler, 2025). Ngoài ra, cùng với chính sách láng giềng là ưu tiên số một, SAGAR cũng được xem là phản ứng của Ấn Độ nhằm đối phó với Sáng kiến Vành đai và Con đường của

Trung Quốc (Tourangbam, Monish, 2019), gia tăng can dự ở vịnh Đai Ấn Độ Dương. Bên cạnh đó, sáng kiến này cũng hướng đến các giá trị kinh tế khác thông qua kết nối hàng hải, xây dựng các cửa ngõ tăng trưởng và phát triển thông qua kết nối (Rao, P. V., 2019, pp.245-264). Mục tiêu của Ấn Độ là xây dựng hệ thống cảng đa phương thức nhằm kết nối với các trung tâm hàng hải khác của thế giới từ cửa ngõ Ấn Độ Dương.

Trong chuyến thăm Mauritius vào tháng 3 năm 2025, Thủ tướng N. Modi nhấn mạnh: “Chúng tôi đã đưa ra Tầm nhìn SAGAR nhằm hướng tới sự ổn định và thịnh vượng cho toàn bộ khu vực Ấn Độ Dương. Hôm nay, để tiếp tục phát huy tầm nhìn đó, tôi muốn nói rằng tầm nhìn của chúng tôi đối với Nam Bán cầu vượt ra ngoài SAGAR, sẽ là MAHASAGAR, tức là “Tiên bộ toàn diện và cùng có lợi cho an ninh và tăng trưởng trên khắp các khu vực”. Cách tiếp cận mới sẽ nhấn mạnh thương mại vì phát triển, xây dựng năng lực cho tăng trưởng bền vững và an ninh cho một tương lai chung. Theo đó, hợp tác được đảm bảo thông qua chia sẻ công nghệ, các khoản vay ưu đãi và tài trợ. Với mục tiêu là đưa tiếng nói của Nam Bán cầu lên bàn đàm phán toàn cầu” (Time of India, 2025).

Sự điều chỉnh từ SAGAR sang MAHASAGAR cho thấy cam kết ngày càng tăng của Ấn Độ đối với một vị thế an ninh hàng hải chủ động và toàn diện hơn ở Ấn Độ Dương nói riêng cũng như các quốc gia Nam Bán cầu nói chung. Ngoài ra, sự điều chỉnh này cho thấy nhận thức ngày càng tăng về tầm quan trọng chiến lược của Ấn Độ Dương trong bối cảnh Trung Quốc đang mở rộng sự hiện diện và tham vọng trong khu vực. Do đó, Ấn Độ đã ngày càng đầu tư vào hiện đại hóa hải quân và tăng cường ngoại giao quân sự trên khắp Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. MAHASAGAR là tầm nhìn chiến lược mở rộng của Ấn Độ nhằm tăng cường hợp tác an ninh, thương mại và phát triển trên khắp Nam Bán cầu.

So với Tầm nhìn SAGAR, Sáng kiến MAHASAGAR có sự tiếp nối và điều chỉnh rất rõ nét. Về sự tiếp nối, có thể thấy rằng, Ấn Độ Dương tiếp tục là địa bàn địa lý ưu tiên hàng đầu. Về mục tiêu, Sáng kiến MAHASAGAR tiếp tục các mục tiêu về tăng trưởng, phát triển bền vững cho tất cả các khu vực, với các trụ cột cốt lõi là an ninh hàng hải, kinh tế biển và phát triển bền vững.

Về sự điều chỉnh của Sáng kiến MAHASAGAR so với Tầm nhìn SAGAR, có thể thấy có 4 sự điều chỉnh gắn liền với 4 sự mở rộng. *Một là*, mở rộng về phạm vi địa lý. Theo đó, phạm vi địa lý can dự của Sáng kiến MAHASAGAR đã mở rộng từ Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương sang các vùng biển/đại dương mà Ấn Độ có lợi ích chiến lược, cụ thể bao gồm các vùng biển của các quốc gia ở Nam Bán cầu, châu Phi, châu Mỹ Latinh. *Hai là*, sự mở rộng về các lĩnh vực hợp tác, cụ thể Sáng kiến MAHASAGAR đã mở rộng các lĩnh vực hợp tác với các đối tác hàng hải của Ấn Độ, từ 3 trụ cột của SAGAR, MAHASAGAR đã mở rộng thêm 2 lĩnh vực mới là xây dựng năng lực cho tăng trưởng bền vững (Hỗ trợ các quốc gia về cơ sở hạ tầng, giáo dục và quan hệ đối tác kinh tế), an ninh toàn cầu vì tương lai chung (nhấn mạnh tăng cường

an ninh khu vực, hợp tác hàng hải và quan hệ quốc phòng). *Ba là*, mở rộng về các lĩnh vực hợp tác trọng tâm về an ninh hàng hải, với việc đề cao các quan hệ đối tác quốc phòng song song với hợp tác an ninh. *Bốn là*, mở rộng đối tác, từ các đối tác trọng tâm là các quốc đảo ở Ấn Độ Dương, Sáng kiến MAHASAGAR cho thấy sự mở rộng phạm vi đối tác là các quốc gia ở Nam Bán cầu. Điều này cho thấy tham vọng của Ấn Độ một mặt nhằm giải quyết sự hiện diện ngày càng mở rộng của Trung Quốc ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và mặt khác nhằm thể hiện vai trò chủ thể cung cấp an ninh ở Ấn Độ Dương thông qua thúc đẩy các mô hình hợp tác an ninh hàng hải do Ấn Độ dẫn dắt.

Bảng 1.1. So sánh sự tiếp nối và điều chỉnh giữa Tầm nhìn SAGAR và Sáng kiến MAHASAGAR

	SAGAR (2015)	MAHASAGAR (2025)
Phạm vi địa lý ưu tiên	Khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương	Nam Bán cầu, Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, châu Phi, châu Mỹ Latinh
Lĩnh vực hợp tác ưu tiên	An ninh hàng hải, hợp tác kinh tế, kinh tế biển xanh vì mục tiêu ổn định khu vực	Phát triển dựa trên thương mại, chia sẻ công nghệ, xây dựng năng lực, an ninh toàn cầu
Các đối tác chiến lược	Mauritius, Seychelles, Maldives, Sri Lanka, các nước Ấn Độ Dương	Bên cạnh các đối tác ở Ấn Độ Dương, mở rộng sang châu Phi, ASEAN, Mỹ Latinh, các quốc đảo Thái Bình Dương
Hợp tác An ninh & Quốc phòng	Chống cướp biển, nhận thức về vùng biển, bảo vệ vùng đặc quyền kinh tế	Các cuộc tập trận hải quân chung, an ninh mạng, quan hệ đối tác quốc phòng
Trọng tâm kinh tế và phát triển	Nền kinh tế xanh, cơ sở hạ tầng, hành lang thương mại tại IOR	Chuyên giao công nghệ, các khoản vay ưu đãi,
Chiến lược ngoại giao	Hợp tác khu vực thông qua IORA, BIMSTEC	Tiếng nói của Nam Bán cầu trong G20, BRICS, các sáng kiến của Liên hợp quốc

Nguồn: Civildaily (2025).

Như vậy, mục tiêu của Tầm nhìn SAGAR nhằm định vị Ấn Độ là quốc gia tiên phong của Nam Bán cầu, khuếch đại tiếng nói của quốc gia này trong quản trị toàn cầu thông qua các cơ chế hợp tác an ninh hàng hải và các thể chế khu vực và quốc tế đa phương như G20, IORA, BRICS (IANS, 2025). Nếu SAGAR được xem là tầm nhìn

định hướng cho sự hợp tác của Ấn Độ ở Ấn Độ Dương trong thập kỷ qua thì MAHASAGAR được xem là sáng kiến chiến lược cho sự mở rộng vai trò đảm bảo an ninh hàng hải của Ấn Độ đối với các quốc gia ở Nam Bán cầu.

2. Hợp tác an ninh hàng hải Ấn Độ - Sri Lanka

2.1. Thực trạng hợp tác an ninh hàng hải Ấn Độ trong khuôn khổ SAGAR

Với mục tiêu trở thành chủ thể cung cấp an ninh hàng hải rộng (The maritime net security provider) ở Ấn Độ Dương thông qua tăng cường hợp tác và gắn kết với các lực lượng hải quân có cùng chí hướng ở khu vực này, thông qua SAGAR, Ấn Độ nhấn mạnh vai trò của mình như một nhà cung cấp kết nối an ninh ở Ấn Độ Dương. Để thực hiện vai trò này, Ấn Độ hiện đã nỗ lực thúc đẩy hợp tác an ninh với các quốc đảo ở Ấn Độ Dương dựa trên bốn trụ cột bao gồm: bảo vệ quyền lợi hàng hải của Ấn Độ, tăng cường và thúc đẩy hợp tác kinh tế, thiết lập một hệ thống phòng thủ tập thể và nỗ lực chung hướng tới phát triển bền vững (Rahul Roy Chaudhury, Arushi Kumar, 2015). Đối với Ấn Độ, hợp tác hàng hải với Sri Lanka là trọng tâm của khuôn khổ mở rộng này.

Một thực tế đã chứng minh cho sự coi trọng biển và đại dương của Ấn Độ trong thập niên thứ hai của thế kỷ XXI, đó là Tầm nhìn SAGAR và Chiến lược an ninh hàng hải Ấn Độ: Đảm bảo an toàn biển của Ấn Độ đều ra đời năm 2015. Thông qua hai khuôn khổ quan trọng này, Ấn Độ đang khai thác sức mạnh hải quân của mình và tận dụng các lợi thế chiến lược của quốc đảo Sri Lanka để mở rộng ảnh hưởng của mình tại Ấn Độ Dương. Năm 2024, Ấn Độ đã mở rộng hợp tác với Nam Phi và tăng cường các hoạt động chung với Mỹ.

Đối với Ấn Độ, Sri Lanka có ý nghĩa địa chiến lược quan trọng, quốc đảo này vừa tiếp giáp với Ấn Độ, vừa án ngữ ở điểm nối giữa Đông Á và Đông Phi. Do đó, thúc đẩy hợp tác an ninh hàng hải với Sri Lanka giúp Ấn Độ đối phó với các thách thức an ninh hàng hải, đồng thời góp phần giúp Ấn Độ củng cố ảnh hưởng truyền thống ở Ấn Độ Dương cũng như mục tiêu trở thành cường quốc biển của Ấn Độ.

Về nền tảng và lịch sử hợp tác an ninh Ấn Độ - Sri Lanka, Ấn Độ và Sri Lanka có mối quan hệ quốc phòng mạnh mẽ dựa trên mối liên kết chặt chẽ giữa quân đội hai nước, được định hướng bởi những mối quan tâm và thách thức chung về an ninh. Nội dung hợp tác an ninh hàng hải giữa hai nước khá đa dạng về nội dung và hình thức hợp tác, bao gồm huấn luyện, tập trận chung, cung cấp thiết bị quân sự, các chuyên thăm song phương cấp cao, các chuyến thăm thiện chí song phương của tàu hải quân và cảnh sát biển.

Bên cạnh cơ chế phối hợp song phương, sự hồi sinh của Hội nghị an ninh Colombo (CSC) phản ánh sự thể chế hóa trong hợp tác an ninh - quốc phòng của Ấn Độ - Sri Lanka ở cấp độ đa phương. Cơ chế này được thành lập vào năm 2011, trong đó Sri Lanka, Ấn Độ và Maldives là ba quốc gia đầu tiên đưa ra và thống nhất cho ra đời cơ

chế này với trọng tâm hợp tác là an ninh hàng hải ba bên nhưng đã ngừng hoạt động sau năm 2014 do căng thẳng gia tăng giữa Ấn Độ và Maldives. Năm 2020, Ấn Độ không chỉ thúc đẩy sự hồi sinh và thể chế hóa tổ chức này mà còn bày tỏ sự quan tâm đến việc mở rộng CSC sang Mauritius, Seychelles và Bangladesh (Trung tâm Nghiên cứu Ấn Độ, 2023). Hiện nay, các thành viên hiện tại của CSC bao gồm Ấn Độ, Bangladesh, Maldives, Mauritius và Sri Lanka, còn Seychelles là quốc gia quan sát viên. Mục tiêu cốt lõi của CSC là thúc đẩy an ninh khu vực bằng cách giải quyết các mối đe dọa và thách thức xuyên quốc gia mà các quốc gia thành viên cùng quan tâm. CSC có năm trụ cột hợp tác, bao gồm: An toàn và an ninh hàng hải; Chống khủng bố và cực đoan hóa; Chống buôn người và tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia; An ninh mạng và bảo vệ cơ sở hạ tầng và công nghệ quan trọng; và Hỗ trợ nhân đạo và cứu trợ thiên tai (Ministry of External Affairs, 2024). Đặc biệt, CSC đã đạt được một cột mốc quan trọng khi ngày 30 tháng 8 năm 2024, Ấn Độ, Sri Lanka, Maldives và Mauritius đã ký Hiến chương và Biên bản ghi nhớ về việc thành lập Ban Thư ký CSC. Đối với CSC, sự kiện này đánh dấu bước tiến quan trọng đối với sự hợp tác và cam kết chung của các quốc gia thành viên vốn cùng giáp ranh với khu vực địa lý chung ở Vịnh Bengal và phía tây Ấn Độ Dương.

Ngoài ra, hai nước đang nỗ lực xây dựng sự hiểu biết và nhận thức chung về các thách thức an ninh truyền thống và phi truyền thống đang phải đối mặt thông qua các cơ chế như Trung tâm hợp nhất thông tin - Khu vực Ấn Độ Dương (IFC - IOR), có trụ sở tại Ấn Độ, gồm 11 quốc gia đối tác trong đó có Sri Lanka, nhằm nâng cao nhận thức về hàng hải và chia sẻ thông tin. Ngoài ra, còn có các thỏa thuận khác như Hiệp hội Vành đai Ấn Độ Dương (IORA), Hội nghị Hải quân Ấn Độ Dương (IONS), Ủy ban Ấn Độ Dương (IOC) và Sáng kiến Vịnh Bengal về Hợp tác Kỹ thuật và Kinh tế Đa ngành (BIMSTEC).

Về tập trận hàng hải chung, một kết quả nổi bật trong hợp tác hàng hải giữa Ấn Độ và Sri Lanka là các cuộc tập trận hải quân song phương và đa phương. Cụ thể nhất là tập trận Hải quân song phương SLINEX (Sri Lanka - India Naval Exercise), được khởi xướng vào năm 2005, đến nay vẫn được tổ chức thường niên. Tính đến năm 2024, đã có 24 cuộc tập trận SLINEX được tổ chức. Cuộc tập trận SLINEX 24 gần đây nhất diễn ra từ ngày 17 đến ngày 20 tháng 12 năm 2024 tại Visakhapatnam. Cuộc tập trận này được xem là sự hiện thực hóa quyết tâm của Chính phủ Ấn Độ về tầm nhìn SAGAR. Theo đó, các nội dung trọng tâm của tập trận này bao gồm: trao đổi chuyên môn, các cuộc tập trận chung của lực lượng đặc nhiệm của cả hai lực lượng hải quân, diễn tập bắn pháo, quy trình liên lạc, kỹ năng hàng hải cũng như diễn tập điều hướng và hoạt động trực thăng (Ministry of Defence, 2024).

Bên cạnh đó, Sri Lanka còn tham gia cuộc tập trận đa phương MILAN do Ấn Độ chủ trì. Cuộc tập trận MILAN bắt đầu vào năm 1995 với sự tham gia của hải quân Singapore, Sri Lanka, Thái Lan và Indonesia. MILAN năm 2024 là cuộc tập trận thứ 12 với mục đích tăng cường hợp tác khu vực và an ninh hàng hải, thúc đẩy khả năng

tương tác và hiểu biết giữa các lực lượng hải quân tham gia, đồng thời tạo nền tảng để chia sẻ các thông lệ và chuyên môn tốt nhất. Trong đó, về phía Sri Lanka, tàu hải quân Sri Lanka (SLNS) Sayurala tham gia cuộc tập trận này. Việc tham gia vào các cuộc tập trận hải quân đa phương này cho phép hải quân Sri Lanka tăng cường hợp tác và tương tác với các bên hàng hải liên quan khác trong khu vực và trên thế giới, đặc biệt là với Ấn Độ (The Island online, 2024).

Về hỗ trợ xây dựng năng lực và cứu trợ thảm họa, đến nay, Ấn Độ là nhà cung cấp hỗ trợ đào tạo nước ngoài lớn nhất cho lực lượng vũ trang Sri Lanka (Ministry of External Affairs, 2025). Trong những năm sau nội chiến ở Sri Lanka (từ năm 2009), Ấn Độ đã chủ động hợp tác với Chính phủ Sri Lanka trong nhiều lĩnh vực. Đặc biệt, Ấn Độ đã nỗ lực tăng cường quan hệ an ninh cùng với hỗ trợ nhân đạo cho Sri Lanka. Hai nước đã xây dựng một số cơ chế cho hợp tác quốc phòng ở cấp độ song phương, bao gồm xây dựng năng lực và đào tạo cho lực lượng an ninh Sri Lanka, các cuộc tập trận chung, tuần tra chung, v.v... Tháng 6 năm 2024, Bộ trưởng Ngoại giao S.Jaishankar đã gặp Tổng thống Sri Lanka Ranil Wickremesinghe và khánh thành Trung tâm Điều phối Cứu hộ Hàng hải được xây dựng trị giá 6 triệu USD do Ấn Độ tài trợ. Bao gồm một trung tâm tại Bộ Tư lệnh Hải quân ở Colombo, một trung tâm phụ ở Hambantota và các cơ sở không người lái tại Galle, Arugambay, Batticaloa, Trincomalee, Kallarawa, Point Pedro và Mollikulam (Indian Express, 2024). Hàng năm, Ấn Độ cũng cung cấp khoảng 1.200 vị trí đào tạo cho lực lượng vũ trang Sri Lanka. Trước đó, chỉ tính riêng trong năm 2018, Ấn Độ đã cam kết tiếp tục hỗ trợ nâng cao năng lực cho 1.750 nhân viên của lực lượng vũ trang Sri Lanka thông qua các chương trình đào tạo tại các cơ sở đào tạo quân sự Ấn Độ (Ministry of Defence, 2018, p.171). Đồng thời, một số sĩ quan Ấn Độ cũng đến đào tạo chuyên môn ở các cơ sở đào tạo lực lượng vũ trang Sri Lanka (High Commission of India, 2025). Ngoài ra, Ấn Độ là quốc gia có động thái đầu tiên để hỗ trợ Sri Lanka ứng phó với sự cố trên biển khi hải quân Ấn Độ và Lực lượng Bảo vệ Bờ biển Ấn Độ hiện diện ở vùng biển Sri Lanka để ngăn chặn thiệt hại các sự cố ảnh hưởng đến môi trường biển, chẳng hạn như hải quân Ấn Độ đã mở rộng sự trợ giúp cho hải quân Sri Lanka để giảm thiểu thiệt hại về môi trường do sự cố tràn dầu từ các tàu MV Xpress Pearl vào tháng 5 năm 2021 và tàu MT New Diamond vào tháng 9 năm 2020 (Ministry of External Affairs, 2025).

Về kết nối hàng hải Ấn Độ - Sri Lanka, cảng Colombo và cảng Hambantota của Sri Lanka nằm rải rác trên các tuyến đường biển Đông - Tây (SLOC) ở Ấn Độ Dương, hiện đang được kết nối các cảng trung tâm ở phía Đông và phía Tây của Ấn Độ. Hiện nay, các cảng của Ấn Độ đã kết nối với cảng Colombo bao gồm: Chennai, Ennore, Krishnapatnam và Vishakapatnam. Năm 2018, Ấn Độ cũng cam kết khoản vay 45 triệu USD để cải tạo đê chắn sóng, xây dựng bến tàu cho hoạt động vận chuyển hàng hóa thương mại và xây dựng các cơ sở hạ tầng cảng khác ở Sri Lanka (The Economic Times, 2018).

2.2. Triển vọng hợp tác an ninh hàng hải Ấn Độ - Sri Lanka trong khuôn khổ MAHASAGAR

Sự gần gũi về địa lý và đặc biệt là sự tương đồng và kết nối về văn hóa giữa Ấn Độ và Sri Lanka khiến Ấn Độ trở thành cường quốc bên ngoài có ảnh hưởng nhất trong chính trị Sri Lanka (Sandra Destradi, 2014). Sri Lanka còn được xem là quốc gia láng giềng hàng hải gần gũi nhất của Ấn Độ. Có thể thấy, việc Ấn Độ thúc đẩy tăng cường hợp tác quốc phòng và an ninh hàng hải với các quốc đảo Ấn Độ Dương, bao gồm Sri Lanka liên quan trực tiếp đến các lợi ích và thách thức an ninh của Ấn Độ Dương nói riêng và các vùng biển và đại dương mà Ấn Độ có lợi ích chiến lược nói chung (ddnews.gov.in, 2025). Theo chiến lược biển của Ấn Độ, việc đạt được một “trật tự tự do và thượng tôn pháp luật trên biển” là một nguyên tắc chỉ đạo của Ấn Độ trong quá trình xây dựng mạng lưới quan hệ đối tác hàng hải xuyên đại dương. Do đó, xét đến mục tiêu của Ấn Độ về một trật tự tự do, cởi mở, an ninh và an toàn hàng hải, xét đến sự gia tăng hiện diện và cạnh tranh chiến lược giữa các cường quốc ở Ấn Độ Dương, xét đến tầm quan trọng của biển, đại dương đối với an ninh, phát triển và thịnh vượng của Ấn Độ, xét đến ý nghĩa địa chiến lược của Sri Lanka, có thể khẳng định, trong khuôn khổ MAGASAGAR, hợp tác an ninh hàng hải giữa Ấn Độ và Sri Lanka sẽ được mở rộng đa chiều, đa lĩnh vực và không gian hợp tác hơn. Trong quá trình này, Sri Lanka cũng sẽ tìm cách đóng một vai trò lớn hơn nhiều bằng cách tận dụng ưu thế về vị trí địa lý ở Ấn Độ Dương cũng như khả năng kết nối các đại dương của mình. Đặc biệt, sự hội tụ về tầm nhìn một Ấn Độ Dương an toàn, thịnh vượng của Ấn Độ thông qua sáng kiến MAHASAGAR và quan điểm của Sri Lanka về an toàn hàng hải ở Ấn Độ Dương chắc chắn sẽ mở ra nhiều dư địa hợp tác cho hai nước, đặc biệt là về an ninh hàng hải và kinh tế - thương mại biển.

Ấn Độ và Sri Lanka có lịch sử hợp tác an ninh lâu dài. Đến nay, hợp tác an ninh giữa hai nước vẫn được duy trì và ngày càng mở rộng về lĩnh vực và phạm vi hợp tác. Bên cạnh hợp tác trong lĩnh vực an ninh phi truyền thống như vấn đề các mối đe dọa từ khủng bố, chủ nghĩa cực đoan tôn giáo, buôn lậu người, đánh bắt cá trái phép thì an ninh hàng hải là một lĩnh vực trọng tâm và ưu tiên khác trong hợp tác an ninh song phương và đa phương giữa hai nước. Đặc biệt, từ sự hồi sinh của Hội nghị an ninh Colombo, phản ánh xu hướng và triển vọng trong hợp tác an ninh tiểu đa phương ở Ấn Độ Dương, trong đó, hợp tác an ninh hàng hải Ấn Độ - Sri Lanka là một trụ cột. Theo đó, đặc điểm của hợp tác an ninh tiểu đa phương trong quản trị an ninh khu vực Ấn Độ Dương nói chung và quan hệ an ninh hàng hải Ấn Độ - Sri Lanka sẽ mang đặc điểm rõ rệt của sự dẫn dắt bởi các cường quốc, trong đó, Ấn Độ sẽ đóng vai trò dẫn dắt. Cụ thể, mô hình hợp tác này phản ánh sự phụ thuộc vào vai trò chủ trì và thúc đẩy của một nước lớn (ít nhất là nước lớn trong khu vực), từ đó hình thành nên cấu trúc hợp tác bất đối xứng. Trong đó “quốc gia dẫn dắt cung cấp bảo vệ an ninh cho quốc gia phụ thuộc, và quốc gia phụ thuộc công nhận quyền lực của quốc gia dẫn dắt”, thể

hiện sự kế thừa quyền kiểm soát của quốc gia dẫn dắt trong hợp tác an ninh song phương (Nghiên cứu chiến lược, 2024).

Như vậy có thể khẳng định, những tiến triển ổn định của CSC mang đến cơ hội cho Ấn Độ và các quốc gia thành viên khác tăng cường hợp tác về các vấn đề an ninh hàng hải tại khu vực Vịnh Bengal. Do đó, trong trung hạn và dài hạn, trong khuôn khổ MAHASAGAR, hợp tác an ninh hàng hải của Ấn Độ và Sri Lanka sẽ tập trung vào các trụ cột hợp tác chính: an toàn và an ninh hàng hải; chống khủng bố và cực đoan hóa; chống buôn người và tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia; an ninh mạng và bảo vệ cơ sở hạ tầng và công nghệ quan trọng; hỗ trợ nhân đạo và cứu trợ thảm họa. Rõ ràng có thể khẳng định, phạm vi hợp tác hai nước không những phù hợp với những thách thức an ninh hàng hải đang tồn tại ở khu vực Vịnh Bengal, Ấn Độ Dương mà còn phản ánh lợi ích và tham vọng đạt được sức mạnh trên biển cũng như sự gia tăng hiện diện trong quản trị an ninh hàng hải của cả hai nước. Tuy nhiên, hợp tác an ninh hàng hải giữa hai nước cũng đang phải đối mặt với một số thách thức, đặc biệt là liên quan đến hợp tác an ninh - quốc phòng giữa Sri Lanka - Trung Quốc; Sri Lanka - Pakistan. Mặc dù, vào tháng 5 năm 2025, Tổng thống Sri Lanka từng nhấn mạnh “không cho phép lãnh thổ Sri Lanka bị sử dụng theo bất kỳ cách nào gây bất lợi cho an ninh của Ấn Độ cũng như ổn định khu vực” (The Time of India, 2025), tuy nhiên, đây là một thách thức mang tính cấu trúc đối với hợp tác an ninh hàng hải Ấn Độ - Sri Lanka.

Kết luận

Có thể khẳng định, hợp tác an ninh hàng hải giữa Ấn Độ - Sri Lanka đóng vai trò quan trọng trong quản trị an ninh hàng hải ở Ấn Độ Dương nói riêng và của khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương nói chung. Thực trạng, kết quả hợp tác an ninh của hai nước trong khuôn khổ SAGAR và triển vọng hợp tác trong khuôn khổ MAHASAGAR không những phù hợp với sự điều chỉnh chiến lược biển của Ấn Độ mà còn phản ánh cam kết chung của cả hai nước đối mục tiêu duy trì sự ổn định, hợp tác và thịnh vượng giữa các quốc gia ở Nam Bán cầu về vấn đề hàng hải. Việc điều chỉnh từ Tầm nhìn SAGAR sang Sáng kiến MAHASAGAR cho thấy Ấn Độ đang tìm cách tăng cường hợp tác quốc phòng và an ninh với các quốc đảo Ấn Độ Dương, trong đó có Sri Lanka với mục tiêu củng cố vai trò là “đối tác an ninh được ưu tiên” và “chủ thể cung cấp an ninh” ở Ấn Độ Dương trong bối cảnh Trung Quốc đang gia tăng hiện diện. Tuy nhiên, với tư cách là một quốc đảo nhỏ cũng như xuất phát từ sự “bất cân xứng” sức mạnh giữa hai nước, chắc chắn Sri Lanka sẽ có các chiến lược cân bằng thông qua các đối tác như Trung Quốc hay Pakistan. Điều này sẽ đặt ra những “giới hạn” đối với hợp tác an ninh Ấn Độ - Sri Lanka trong khuôn khổ MAHASAGAR trong tương lai.

Ghi chú

Bài viết là kết quả nghiên cứu của đề tài cấp cơ sở năm 2025: “Hợp tác an ninh ở Nam Á trong bối cảnh mới”, Viện Nghiên cứu Nam Á, Tây Á và Châu Phi là tổ chức chủ trì.

Tài liệu tham khảo

1. Nghiên cứu chiến lược (2024). *Xu hướng và triển vọng trong hợp tác an ninh tiểu đa phương ở Ấn Độ Dương - phần đầu*. <https://nghiencuuchienluoc.org/xu-huong-va-trien-vong-trong-hop-tac-an-ninh-tieu-da-phuong-o-an-do-duong-phan-dau/>. Ngày truy cập 10/3/2025.

2. Conner Fiddler (2025). *AIKEYME 2025: India Deepens Africa Ties Under MAHASAGAR Maritime Vision*. <https://www.hub-and-spokes.com/p/aikeyme-2025-india-deepens-africa>. Ngày truy cập 1/7/2025.

3. ddnews.gov.in (12 March 2025). *India, Mauritius strengthen defence, maritime security, and cultural ties*. <https://ddnews.gov.in/en/india-mauritius-strengthen-defence-maritime-security-and-cultural-ties/#:~:text=Maritime%20Security%20and%20Defence%20Cooperation&text=The%20Prime%20Minister%20of%20Mauritius,hydrographic%20surveys%2C%20and%20regul ar%20patrolling>. Ngày truy cập 2/6/2025.

4. Civildaily (2025), *MAHASAGAR' vision for Global South*, <https://www.civildaily.com/news/mahasagar-vision-for-global-south/>. Ngày truy cập 15/7/2025.

5. High Commission of India, Colombo (2025). *India-Sri Lanka Bilateral Relations*. <https://www.hcicolombo.gov.in/page/india-sri-lanka-bilateral-relations>, 21 March 2025. Ngày truy cập 3/6/2025.

6. IANS (2025). *From SAGAR to MAHASAGAR: Experts call PM Modi's maritime shift 'strategic and visionary'*. <https://ddnews.gov.in/en/from-sagar-to-mahasagar-experts-call-pm-modis-maritime-shift-strategic-and-visionary/>. Ngày truy cập 20/6/2025.

7. Indian Express (2024). *Jaishankar unveils Maritime Rescue Coordination Centre in Sri Lanka*. <https://indianexpress.com/article/india/s-jaishankar-talks-sri-lanka-president-ranil-wickremesinghe-maritime-rescue-9404667>. Ngày truy cập 12/6/2025.

8. James R. Holmes, Andrew C. Winner and Toshi Yoshihara (2009). *Indian Naval Strategy in the Twenty-first Century*. Routledge 2 Park Square, p.14.

9. Ministry of Defence (2024). *Sri Lanka - India Exercise 2024*. <https://www.pib.gov.in/PressReleaseIframePage.aspx?PRID=2088114>. Ngày truy cập 12/6/2025.

10. Ministry of Defence, Government of India (2018). *Annual Report 2017-18*. New Delhi, p.171.

11. Ministry of External Affairs (2024). *Joint Press Statement on Colombo Security Conclave*. <https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/38242/Joint+Press+Statement+on+Colombo+Security+Conclave>. Ngày truy cập 21/2/2025.

12. Ministry of External Affairs (2025). *Brief on India-Sri Lanka Bilateral Relations*. https://www.mea.gov.in/Portal/CountryQuickLink/6_India_SL_Brief_Website.pdf. Ngày truy cập 1/6/2025.

13. Radhey Tambi (2024). Putting SAGAR in Operation Under Modi 3.0. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2024/06/putting-sagar-in-operation-under-modi-3-0/>, June 12, 2024. Ngày truy cập 21/2/2025.

14. R. Misra (1986). *Indian Ocean and India's Security*. Mittal Publications, New Delhi, p.19.

15. Rahul Roy Chaudhury, Arushi Kumar (2015). Between China, Terror and the Deep Blue Sea: India's New Naval Doctrine Takes Place. *Wire*, December 3, 2025.

16. Sandra Destradi (2014). Domestic Politics and Regional Hegemony: India's Approach to Sri Lanka. *E- International Relation*, Vol.14.

17. The Economic Times (2018). *India gives \$45.27 million aid to develop KKS harbour in Sri Lanka*. <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/india-giv...p-kks-harbour-in-sri-lanka/articleshow/62472575.cms?from=mdr>. January 12, 2018. Ngày truy cập 16/5/2025.

18. The Island online (2024). *SLNS Sayurala leaves for India to take part in MILAN 2024*. <https://island.lk/slms-sayurala-leaves-for-india-to-take-part-in-milan-2024>. Ngày truy cập 12/6/2025.

19. The Time of India (2025). *Sri Lanka won't allow its land to be used against India, says President Dissanayake; PM Modi calls it shield of a true friend*. <https://timesofindia.indiatimes.com/india/sri-lanka-wont-allow-its-land-to-be-used-against-india-says-president-dissanayake-pm-modi-calls-it-shield-of-a-true-friend/articleshow/120009399.cms>. Ngày truy cập 15/7/2025.

20. Time of India (2025). *Global South unveiled by PM Modi in Mauritius*. <https://timesofindia.indiatimes.com/india/what-is-mahasagar-vision-new-policy-for-global-south-unveiled-by-pm-modi-in-mauritius/articleshow/118942589.cms>. Ngày truy cập 12/5/2025.

21. Tourangbam, Monish (2019, June 15). Modi 2.0 and India's Neighborhood First Policy: Walking the Talk?. *South Asian Voices*, Manipal Academy of Higher Education, Karnataka.

22. Trung tâm Nghiên cứu Ấn Độ (2023). *Vai trò ngày càng gia tăng của Hội nghị An ninh Colombo*. <https://cis.org.vn/vai-tro-ngay-cang-gia-tang-cua-hoi-nghi-an-ninh-colombo-11121.html>. Ngày truy cập 30/12/2024.

23. Marc Flandreau, Juan H. Flores (2012). The Peaceful Conspiracy: Bond Markets and International Relations During the Pax Britannica. *International Organization*, Vol. 66, No. 2, pp.211-241.